

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ה'

תורה – שמות פרק לה'

(כב) וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים כָּל נְדִיב לֵב הֵבִיאוּ חָח וְנִזָּם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל כְּלֵי זָהָב וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפֶת זָהָב לַיהוָה: (כב) וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים כָּל נְדִיב לֵב הֵבִיאוּ חָח וְנִזָּם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל כְּלֵי זָהָב וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפֶת זָהָב לַיהוָה: (כב) וּמִיָּתוֹן גְּבִרְיָא עַל נְשִׂיא כָּל דְּאֲתַרְעֵי לְבִיָּה אִיתִיאוּ שִׁירִין וְשִׁבְכִין וְעִזְקוּ וּמְחוּד כָּל מִן דְּדַהֲב וְכָל גְּבַר דִּי אָרִים אַרְמוֹת דְּהַבָּא קָדָם יי:

(כג) וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אִתּוֹ תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים וְעֹרֹת אֵילָם מְאֻדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים הֵבִיאוּ: (כג) וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אִתּוֹ תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים וְעֹרֹת אֵילָם מְאֻדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים הֵבִיאוּ: (כג) וְכָל גְּבַר דְּאֲשַׁתְּכַח עֲמִיָּה תְּכֵלָא וְאַרְגָּמָא וְעִבְעֵ זְהוּרִי וּבּוּזִי וּמַעֲזִי וּמְשָׁכִי דְדַכְרִי מִסְמָקִי וּמְשָׁכִי סִטְגוּנָא אִיתִיאוּ:

(כד) כָּל מְרִים תְּרוּמַת כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת הֵבִיאוּ אֶת תְּרוּמַת יְהוָה וְכָל אֲשֶׁר נִמְצָא אִתּוֹ עֵצִי שֵׁטִים לְכָל מְלֹאכֶת הָעֵבֶדְהָ הֵבִיאוּ: (כד) כָּל מְרִים תְּרוּמַת כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת הֵבִיאוּ אֶת תְּרוּמַת יְהוָה וְכָל אֲשֶׁר נִמְצָא אִתּוֹ עֵצִי שֵׁטִים לְכָל מְלֹאכֶת הָעֵבֶדְהָ הֵבִיאוּ: (כד) כָּל דְּאָרִים אַרְמוֹת כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת אִיתִיאוּ יָת אַפְרִשׁוּתָא קָדָם יי וְכָל דִּי אֲשַׁתְּכַח עֲמִיָּה אֵעִי שֵׁטִין לְכָל עֵבֶדֶת פְּלַחְנָא אִיתִיאוּ:

(כה) וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו וַיָּבִיאוּ מִטְּוָה אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן אֶת תוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ: (כה) וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו וַיָּבִיאוּ מִטְּוָה אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן אֶת תוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ: (כה) וְכָל אִתְתָּא חַכִּימַת לְבָא בִידְהָא מַעֲזָלָא וּמִיָּתוֹן כַּד עִזְלָ יָת תְּכֵלָא וְיָת אַרְגָּמָא יָת עִבְעֵ זְהוּרִי וְיָת בּוּזִיא:

(כו) וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבָן אֶתְנָהּ בְּחַכְמָה טוֹו אֶת הָעִזִּים: (כו) וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבָן אֶתְנָהּ בְּחַכְמָה טוֹו אֶת הָעִזִּים: (כו) וְכָל נְשִׂיא דְּאֲתַרְעֵי לְבָהּ עֲמִיָּה בְּחַכְמָא עִזְלוּ יָת מַעֲזָא:

רש"י

מקום לאשה ורבותינו פירשו שם כומוז כאן מקום זמה:

(כג) וכל איש אשר נמצא אהו – תכלת או ארגמן או תולעת שני או עורות אילים או תחשים כולם הביאו:

(כו) טוו את העיזים – (שבת כט) היא היתה אומנות יתירה שמעל גבי העיזים טוין אותן:

(כב) על הנשים – עם הנשים וסמוכין עליהם (מה שהתרגום הניח על כפשוטו משום ללא מתרגם ויבאו האנשים ואתו גבריאל כמו שמתרגם לעיל מיניה רק מתרגם ומייתן. ור"ל שהביאו חח ונזם טבוען על הנשים כמש"כ רש"י על טוו את העיזים): חח – הוא תכשיט של זהב עגול נתון על הזרוע והוא האמיד וכומוז כלי זהב הוא נתון כנגד אותו

נביא – מלכים א' פרק ז' לד'–יט'

(לד) וארבע כתפות אל ארבע פנות המכנה האחת מן המכנה כתפיה: (לד) וארבע כתפין לארבע זוין דבסיטא חדא מן בסיטא כתפיהא:

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ה'

(לח) וּבְרֵאשִׁי הַמְּכֹנֶנֶה חֲצִי הָאֲמָה קוֹמָה עָגֹל סָבִיב וְעַל רֵאשִׁי הַמְּכֹנֶנֶה יְדִתְיָהּ וּמִסְגְּרֹתֶיהָ מְמֹנָה: (לה) וּבְרִישׁ בְּסִיסָא פְּלָגוֹת אֲמַתָּא רֹמָא סַגְלָל סַחֲוֹר סַחֲוֹר וְעַל רִישׁ בְּסִיסָא אֲשֵׁרְתָּהּ וּגְדַנְפָּהּ מִנָּה:

(לו) וַיִּפְתַּח עַל הַלְּחַת יְדִתְיָהּ וְעַל וּמִסְגְּרֹתֶיהָ \(\) מִסְגְּרֹתֶיהָ \(\) פְּרוּבִים אֲרִיּוֹת וְתַמְרֹת כְּמַעַר אִישׁ וְלִיּוֹת סָבִיב: (לז) וּגְלַף עַל לֹחֵי אֲשֵׁרְתָּהּ וְעַל גְּדַנְפָּהּ כְּרוּבִין אֲרִיּוֹן וְעֹזֶרֶת דְּקָלִין כֶּבֶשׂ חָד וּמִדְּבַק סַחֲוֹר סַחֲוֹר:

(לח) כְּזֹאת עֲשֵׂה אֵת עֲשֵׂר הַמְּכֹנֹת מוּצֵק אֶחָד מִדָּה אֶחָת קָצֵב אֶחָד לְכַלְהֶנָּה: (לח) כְּהָדָא עֲבַד ית עֶסֶר בְּסִיסָא מִתָּךְ חָד מִשְׁחַתָּא חָדָא עוּבְדָא חָד לְכוּלְהוֹן:

(לח) וַיַּעַשׂ עֲשֵׂרָה כִּידוֹת נְחֹשֶׁת אַרְבַּעִים בֵּית יָכִיל הַפִּיּוֹר הָאֶחָד אַרְבַּע בְּאֲמָה הַפִּיּוֹר הָאֶחָד כִּיּוֹר אֶחָד עַל הַמְּכֹנֶנֶה הָאֶחָת לְעֵשֶׂר הַמְּכֹנֹת: (לח) וְעֲבַד עֲשֵׂרָה כִּיּוֹרִין דְּנַחֲשָׂא אַרְבַּעִין בֵּיתִין בְּרִטִיבָא מַחֲסַל לְכִיּוֹרָא חָד אַרְבַּע אֲמִין כִּיּוֹרָא חָד כִּיּוֹרָא חָד עַל בְּסִיסָא חָדָא לְעֶסֶר בְּסִיסָא:

רָשׁ"י

הרוח והראון להולכים, שמה יולכים מבלי שינטרד להפכם אנה ואנה, והמרחק שמאופן לאופן ממזרח למערב, ארבע אמות, וכן מאופן לדרום שהיא מרובעת, לא ארוכה כעגלות שלנו, וזה שאמר (פסוק כז): ארבע צלמה ארך המכונה האחת, וארבע צלמה רחבה, ומקל עב וארוך נתחב בשני האופנים שממזרח למערב הצפוניים, וכן בשנים הדרומיים וכן כמו צלותן האופנים שבתוך אלו, היה מקל נתון ונתחב בשנים מהם שמאופן לדרום המזרחיים, וכן בשנים המערביים, ואלו המקלות קראם הכתוב 'ידות', זהו שאמר וידותיהם. ופירוש וגביהם, הוא מרכזי האופנים שבתוכה סובבים המקלות הללו, ונקראים 'גב', לפי שהיא הגובה שצאופן, בשכבו על הארץ, וכן כל מרכז העיגול הוא הגובה שממנו, לפי שכל הכלדין נמשכין ממנו. ופירוש 'חשוקיהם', הם העיגולים החילוניים, שמקשר חישוקיהם שהם העצים הדקים, כמין זרועות הנתחבים ונתונים מגב לחישוק, והוא מלשון וחשוקיהם כסף (שמות כז י), והוא הגלגל המגלגל על הארץ, ורגילין לעשות סביבו כדור עגול, ונקרא כלשון המשנה צפרק י"א דכלים (משנה ג): סובב של גלגל. וכאן לא היה כריך לסובב, לפי שהוא כולו מנחשת. 'ומסגרות', פירוש: מין טבלאות עשוי להם על הידות לארבע

(לז) וארבע כתפות – כמו שפירשתי למעלה, וארבע פעמותיו כתפות להם, ולא שנאן כאן אלא לומר ומן המכונה כתפיה:

(לח) חצי האמה קומה עגול – היא מחילה, כמו שפירשתי למעלה, שהיא סביב הנקב והאמה מרובעת. ועל ראש המכונה ידותיה – הם סרני הנחשת האמורים למעלה. ומסגרותיה ממנה – מסגרות התחנות הולקו עמה, ולא שחיברן לאחר כן:

(לו) ויפתח על הלוחות ידותיה ועל מסגרותיה – התחנות על שניהם, פתח וחקק כרובים אריות (והימרות ספרים אחרים אינו). כמעט איש ולויות – פתח סביב כזכר ונקבה החזוקים בזרועותיהן, כן פירשו רבותינו (יומא נד א). כמעט – לשון אחיזה ודיבור, כזכר המעורה בנקבה, ופירוש: איש ולויותו. ולפי משמעותו 'לויות' לשון 'דיבור', שולדור"א בלע"ז, כמו לויות היו שם, עשויות כמעט איש, והמערה כמו שפירשנו:

(לז) מולך אחד – כשם שיצק את הראשונה, כן יצק את כולם. פירוש מצעל אורת הבית: וזה מעשה המכונה, עשה ארבעה אופני נחושת, שנאמר (פסוק ט): וארבע אופני נחשת למכונה האחת, כאורת עגלה גדולה, וקומת האופן האחד, אמה וחצי האמה. ומעשה האופנים כמעשה אופן המרכבה, אופן בתוך אופן, למען יוכל להולכים אל אשר יהיה

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ה'

כננס ונתחזז הכן, שהוא כלי קצול המקצב הכיור כשהכיור תחוז זכז, והכן זתוך מחיאה זו שעל העגלה, והכן זתחחונה הוא עגול זחאי האמה, כשיעור גובה המחיאה שעל הנקב העגול שזמכונה למעלה, ועולה הכן על המחיאה הזאת אמה, וזה מה שאמר (פסוק לא): ופיהו מזית לכותרת ומעלה זאמה. ומעתה יש לנו שלש אמות קומת המכונה, שהאופן אמה וחאי, והמחיאה העגולה חאי אמה, ואמה יורא גובה הכן מעליה, והאמה הזאת היא מרובעה, ולה ארבע כתפות זארבע פינותיה, וזהו שאמר (פסוק לד): וארבע כתפות אל וגו' המכונה האחת מן המכונה כתפיה. לפי שהכיור הוא למטה זשפולו משופע שיכנס לתוך הכן, וכדי שלא יפול אל תוכו יותר משיעור הנראה, לכך נעשו אלו הכתיפות, שיאשו ויסבלהו, עד כאן לשון ארת הבית:

(לח) ויעש עשרה כיורות – כתיב (זדברי הימים ז 7 ו): את מעשה העולה ידיוו זס:

רוחות זריבוע, וזהו שאמר (פסוק לח): ומסגרותיהם מרובעות לא עגולות. והם סוגרים העגלה מארבע רווחותיה, לפיכך נקראו מסגרות. ועל המסגרות הללו נסרים מנחושה, קראם הכתוב 'סרני נחשת', והיא מלה מסורסת, ועליהם, כלומר: מזחוזז ולא על גזם, עשויה כמין שליבות סולם, ומזין שליבה לשליבה מסגרות, ועליהם ארת זקר וגו'. והיו הנסרים עולים מעל המסגרות עד כנגד קומת האופנים, ומשופעים והולכים כזבוע וכמין כיסוי שזעגלות זבים, עד זואם כנגד קומת האופן, ושם נמשכין זה אל זה עד שמכסין אותו, זולת זאממעו למעלה אינן מכסין, אבל יש זהם נקב עגול, רוחז עיגולו אמה וחאי, והכיסוי הזה נקרא 'כותרת', והנקב שזו 'פי הכותרת', וזהו שאמר (שם) ופיה עגול מעשה כן אמה וחאי האמה. וסביב זה הנקב, עולה מחיאה זגובה חאי אמה, וזהו שאמר (פסוק לה): וזראש המכונה חאי אמה קומה עגול סביב. וזתוך המחיאה הזאת,

כתובים – משלי פרק כ' יד'-יח'

(יד) רע רע יאמר הקונה ואזל לו אז יתהלל: (יד) חברא לחבריה נאמר דקנית והידין נשתבח ונימר:

(טו) יש זהב ורב פנינים וכלי יקר שפתי דעת: (טו) דאית דהבא וסוגעא דכיפי טבתא ומני דיקרא שפותא דידיעתא:

(טז) לקח בגדו פי ערב זר ובעד נכרים (נכריה) חבלהו: (טז) נסיב לבושיה מטול דעריב לחליוני ולא אפי נוכריתא משכניה:

(יז) ערב לאיש לחם שקר ואחר ימלא פיהו חצץ: (יז) עריב לגברא בלחמא רגלא ובתא הידין נתמלא פומיה חצצא:

(יח) מחשבות בעצה תפון ובתחבלות עשה מלחמה: (יח) מחשבתא בעצתא תתקן ובמדברנותא מתעביד קרבא:

רש"י

(יד) רע רע יאמר הקונה – הקונה תורה ע"י הדחק ויסורי רעזון אומר אוי לי על רעה זאת והנראה הזאת וכשהולך לו מלא חכמה אז יתהלל על הצער שנלכטער. ואזל לו – והולך

(יז) ערב לאיש לחם שקר – ניאוף אשת איש. ואחר ימלא פיהו חצץ – אצנים דקות וכן ויגרם זחצץ (איכה ג):

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ה'

(יח) מחשבות בעלה תכון ובתחבולות עשה
מלחמה – אם זאת להלחם כנגד השטן בא

משנה – מנחות פרק ח'

(א) כָּל קִרְבָּנוֹת הַצִּבּוּר וְהַיְחִיד, בָּאִים מִן הָאָרֶץ וּמִחוּצָה לָאָרֶץ, מִן הַחֹדֶשׁ וּמִן הַיִּשּׁוּן, חוּץ מִן הַעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁאֵינָן בָּאִים אֶלָּא מִן הַחֹדֶשׁ וּמִן הָאָרֶץ. וְכֵלָּן אֵינָן בָּאִים אֶלָּא מִן הַמִּבְחָר. וְאִיזְהוּ מִבְחָר, מִכֶּמֶס וּמִזוּנִיחָה, אֶלְפָּא לְסֻלָּת. שְׁנֵייהָ לָהֶם, חֲפָרִים בְּבִקְעָה. כָּל הָאֲרָצוֹת הָיוּ כְשֵׁרוֹת, אֶלָּא מִכָּאן הָיוּ מִבְּיָאִים:

שלהן ראשון ומוצחך לכל הסלחות. כאל"ף ז' או שיהא ראשונה לכל האותיות: אלפא – ז' אל"ף ז' כלשון יוני: שניה להן – קרובה סלחה להיות משובחת כסולת מכמס וזוניחה: חפריים צבקה – שתי חפריים הן, אחת צהר, ואחת צבקה, ואותה שצבקה היא שסולת שלה משובחת: כל הארצות – של ארץ ישראל היו כשרות. אלפא שמכאן היו מביאים:

רע"ב – (א) כל קרבנות. מן החדש ומן הישן – במנחות קאמך: שאינן באים אלפא מן החדש – צעומר כתיב (ויקרא כג) מנחה חדשה, וצפתי הלחם כתיב (שמות לד) בכורי קציר חטים: ומן הארץ – צעומר כתיב (ויקרא כג) כי תבואו אל הארץ וגו' וקצרתם את קצירה, וצפתי הלחם כתיב (שם) ממושבתיכם תביאו לחם: מכמס וזוניחה – שמות של מקומות הן: אלפא לסולת – סולת

(ב) אין מביאים לא מבית הזבלים, ולא מבית השלחים, ולא מבית האילן. ואם הביא, פשר. בייצד הוא עושה, נרה שנה ראשונה, ובשניה זורעה קדם לפסח שבועים יום, והיא עושה סלת מרבה. בייצד הוא בודק, הגזבר מכניס את ידו לתובה. עלה בה אבקה, פסולה, עד שייפנה. ואם התליעה, פסולה:

וזרע החמי שלא זרע אשתקד, והחמי שזרע אשתקד מניחה ניר. וכן בכל שנה זרע ניר של אשתקד: כילד בודק – הסולת אם מנופה כל כרכה אם לאו: עלה בידו אבק – קמח דק. וגרוע הוא: עד שיניפנה – צנפה לעבור האבק דק שנשאר בה: ואם התליעה – הסולת או החטה: פסולה – והוא שהתליעה ברובה. וילפינו לה לקמן סוף פרחין מדכתיב (במדבר כח) תמימים יהיו לכם ומנחתם תמימים יהיו לכם ונסכיהם, שיהיו גם כן המנחות והנסכים תמימים:

רע"ב – (ב) אין מביאים – עומר ושתי הלחם: לא מבית הזבלים – משדה שצרכה לזבל. דשמא לא נודעלה כל כרכה ונמלאו פירותיה כחושים. אי נמי, לפי שהזבל מביא ומפסיד טעם הפרי: ולא מבית השלחים – ארץ אמאה למים שפירותיה כחושים: ולא מבית האילן – מתבואה שבין האילנות. שהאילנות הגדלים שם יונקים מקרקע ומכחישים הזרעים: נרה – חורש. לשון נירו לכם ניר (ירמיה ז): וצנפה זרעה – צגמרא מסיק, דשנה ראשונה הוא נר כולה וזרע חליה ומניח חליה ניר. וכן צנפה חורשה חולה

(ג) תקועה, אלפא לשמן. אבא שאול אומר, שניה לה רגב בעבר הירדן. כל הארצות היו כשרות, אלפא מכאן היו מביאים. אין מביאים לא מבית הזבלים, ולא מבית השלחים, ולא ממה שנוזרע ביניהם. ואם הביא, פשר. אין מביאים

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ה'

אֲנִפִּיקֶנּוּן. וְאִם הִבִּיא, פְּסוּל. אִין מְבִיאִין מִן הַגְּרָגְרִים שְׁנִשְׂרוּ בְּמִים, וְלֹא מִן הַכְּבוּשִׁים, וְלֹא מִן הַשְּׁלוּקִין. וְאִם הִבִּיא פְּסוּל:

רע"ב – (ג) תקועה – עיר ששמה תקועה כדכתיב (שמואל ב יד) וישלח יואב תקועה: אלפא לשמן – השמן שלה ראשון ומוזכר לשמנים. כאל"ף ז' שהיא ראשונה לאותיות:

(ה) שְׁלֹשָׁה זֵיתִים, וּבִהֶן שְׁלֹשָׁה שְׁמָנִים. הַזֵּית הָרִאשׁוֹן מִגְּרָגְרוֹ בְּרֹאשׁ הַזֵּית וְכוּתֵשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסֵּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, סְבִיבוֹת הַסֵּל. זֶה רִאשׁוֹן. טָעַן בַּקּוּרָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּאַבְנִים. זֶה שְׁנִי. חֹזֵר וְטָחַן וְטָעַן, זֶה שְׁלִישִׁי. הָרִאשׁוֹן לְמִנְחָה, וְהַשְּׂאֵר לְמִנְחָה. הַזֵּית הַשְּׁנִי מִגְּרָגְרוֹ בְּרֹאשׁ הַגֶּג, וְכוּתֵשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסֵּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, סְבִיבוֹת הַסֵּל. זֶה רִאשׁוֹן. טָעַן בַּקּוּרָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּאַבְנִים. זֶה שְׁנִי. חֹזֵר וְטָחַן וְטָעַן, זֶה שְׁלִישִׁי. הָרִאשׁוֹן לְמִנְחָה, וְהַשְּׂאֵר לְמִנְחָה. הַזֵּית הַשְּׁלִישִׁי, עוֹטְנוֹ בְּתוֹךְ הַבֵּית עַד שִׁילְקָה, וּמַעֲלֵהוּ וּמִנְגְּבוֹ בְּרֹאשׁ הַגֶּג, וְכוּתֵשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסֵּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, סְבִיבוֹת הַסֵּל. זֶה רִאשׁוֹן. טָעַן בַּקּוּרָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּאַבְנִים. זֶה שְׁנִי. חֹזֵר וְטָחַן וְטָעַן, זֶה שְׁלִישִׁי. הָרִאשׁוֹן לְמִנְחָה, וְהַשְּׂאֵר לְמִנְחָה:

רע"ב – (ז) שלשה זיתים – שלש פעמים בשנה מלקטים את הזיתים. ובהן שלשה שמנים, בכל פעם יש שלשה מינים שמן: הזית הראשון – פעם ראשונה שמלקט: מגרגרו בראש הזית – מלקט גרגרים שכן בראש הזית, שהן מתבשלים תחלה לפי שהחמה זורחת עליהן ומבשלתן: לתוך הסל – ומסתנן ויוצא והכלי תחת הסל לקבל השמן: ר' יהודה אומר סביבות דופני הסל – נותן את הזיתים, והשמן ז' דרך הדפנות ונופל לשולי הסל ומשם מסתנן ויוצא ונמצא מזוקק. שהפסולת נשאר מדובק בדופני הסל. אבל לא יתנם בשולי הסל מפני שמתערב בו שמן ושמרים ויוצאים ונמצא שמן עכור. והשמן הז' מאליו בלא שום טעינה נקרא שמן ראשון של הזית הראשון: טען בקורה – זיתים שצבול: ר' יהודה אומר באבנים – ולא בקורה. שהקורה כבדה ומוליאה את השמרים: חזר וטחן –

(ח) הָרִאשׁוֹן שְׁבַרְאשׁוֹן, אִין לְמַעֲלָה מְפֻנָּה. הַשְּׁנִי שְׁבַרְאשׁוֹן וְהָרִאשׁוֹן שְׁבַשְׁנִי, שְׁוִין. הַשְּׁלִישִׁי שְׁבַרְאשׁוֹן וְהַשְּׁנִי שְׁבַשְׁנִי וְהָרִאשׁוֹן שְׁבַשְׁלִישִׁי, שְׁוִין. הַשְּׁלִישִׁי שְׁבַשְׁנִי וְהַשְּׁנִי שְׁבַשְׁלִישִׁי, שְׁוִין. הַשְּׁלִישִׁי שְׁבַשְׁלִישִׁי, אִין לְמַטָּה מְפֻנָּה. אַף הַמִּנְחָה הִיוּ בְּדִין שִׁיטְעֵנוּ שְׁמֵן זֵית זָה, מִה אִם הַמִּנְחָה שְׂאִינָה לְאַבִּילָה,

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ה'

טְעוּנָה שְׁמוֹן זֵית זָה, הַמִּנְחֹת שֶׁהוּן לְאַכִּילָהּ, אֵינֻ דִין שְׂיִטְעֵנִי שְׁמוֹן זֵית זָה. תְּלַמּוּד לֹמַר (שְׁמוֹת כז), זָה פְתִית לְמֵאֹר, וְלֹא זָה פְתִית לְמִנְחֹת:

רע"ב – (ה) שוין – לאו לכל מילי שוין, להא זכולהו תנו הראשון למנחה והשאר למנחות, אלא שוין למנחות האמר. ומשום דקיימא לן בכל מקום מבחר נדריך, שיביא מן המזבח, הא משמע לן השתא שהראשון

(ו) וּמִנֵּין הָיוּ מְבִיאִין אֶת הַיַּיִן, קְרוֹתִים וְהַטּוֹלִים אֶלְפָּא לַיַּיִן. שְׁנֵיהּ לְהוּן, בֵּית רַמְה וּבֵית לָבֵן בְּהָר, וּכְפָר סִגְנָה בְּבִקְעָה. כָּל הָאֲרָצוֹת הָיוּ כְּשֵׁרֹת, אֶלְפָּא מִכָּאן הָיוּ מְבִיאִין. אֵין מְבִיאִין, לֹא מִבֵּית הַזְּבֻלִים, וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלַחִין, וְלֹא מִמָּה שְׁנִזְרַע בִּינֵיהוֹן. וְאִם הִבִּיא, כְּשֵׁר. אֵין מְבִיאִין יֵשׁוּן, דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֻכְמִים מְכַשִּׁירִין. אֵין מְבִיאִין, לֹא מִתּוֹק, וְלֹא מִעֶשֶׂן, וְלֹא מִבֶּשֶׁל. וְאִם הִבִּיא, פְּסוּל. אֵין מְבִיאִין מִן הַדְּלִיּוֹת, אֶלְפָּא מִן הַרוֹגְלִיּוֹת וּמִן הַפְּרָמִים הָעֵבוּדִים:

כשר. פירוש אחר, תירוש שלא עזרו עליו ארבעים יום. וראשון עיקר: מן הדליות – מן הגפנים המודלות על גבי כלונסות וקנים גבוהים מן הארץ: אלא מן הרגליות – מגפנים ששוככות על גבי הקרע בין רגלי בני האדם. שאינו מודלות: העבודים – שנעבדו שתי פעמים בשנה, שחופרים סביבות הגפנים להפך הקרקע שזרשיהו ועושין זבן גומות להשקותו, וזוהי עבודתו:

רע"ב – (ו) קרותים והטולים – סם מקומות הס: אליוסטין – יין מתוק מחמת השמש, שחלו הענבים זשמש למתקן. שמש זלשון יון יוסטון: יין ישן – שעזרו עליו שנים עשר חודש, עובר אדמימותו, והכתוב אומר (משלי כג) אל תרץ יין כי יתאדם, אלמא זשעת אדמימותו מוזכר הוא: לא מתוק – כשהוא מתוק מחמת עצמו. דאילו מחמת שמש, הא תנא רישא אליוסטין אס הביא

(ז) לֹא הָיוּ כּוֹנְסִים אוֹתוֹ בְּחֻצְבִים גְּדוֹלִים, אֶלְפָּא בְּחֻבִּיּוֹת קִטְנוֹת. וְאֵינוּ מְמַלְא אֶת הַחֻבִּיּוֹת עַד פִּיָּהֶם, כְּדִי שְׂיִהֵא רִיחוֹ נוֹדֵף. אֵינוּ מְבִיא, לֹא מִפִּיָּה, מִפְּנֵי הַקְּמַחִין. וְלֹא מִשׁוּלֵיָּהּ, מִפְּנֵי הַשְּׂמֵרִים. אֶלְפָּא מְבִיא מִשְׁלֵיָּהּ וּמִמְצִיעָהּ. פִּיעֵד הוּא בּוֹדֵק, הַגְּזֵבֵר יוֹשֵׁב וְהַקְּנָה בִּידוֹ, זֶרֶק אֶת הַגִּיד וְהַקִּישׁ בְּקִנְהָ. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, יַיִן שְׂעֵלָה בּוֹ קְמַחִין, פְּסוּל, שְׁנֶאֱמַר (במדבר כח), תְּמַיִמִין יְהִיוּ לָכֶם וּמִנְחָתֶם, תְּמַיִמִים יְהִיוּ לָכֶם וְנִסְבִּיָּהֶם:

ודחהו שלא יכנס בכלי שיט צו היין. ורבותי פירשו, הקיש בקנה שבידו לרמוז אל מושך היין מן החצית שיסתום החצית זכרזא, ולא היה אומר לו סתום, לפי שהדבור קשה ליון. והכי מפרש ליה זגמרא: ר' יוסי זר' יהודה אומר יין שעלו בו קמחין פסול – ואין הלכה כר' יוסי זר' יהודה. וכל הני דאמרין זמתניתין שהן פסולים, זין זסולת זבין זשמן זבין זבין, אס עזר והקדישו, מכין אותו למכות מרדות מדזכריהם, כדין המקדיש זעל

רע"ב – (ז) זחצבים גדולים – שהכלים הגדולים פוגמים טעם היין: כדי שיהא ריחו נודף – כשהחצית מלאה, יולא הריח לחוץ ואינו נודף: קמחין – כמין גרגרים דקים זכנים שעולים על פני היין דומין לקמח: ומאמלעה – משים זרזא זאמלע החצית: קנה – אמת המדה שהיתה רגילה להיות זיד הגזבר: זרק את הגיד והקיש זקנה – כלומר כשזרק היין הגיד של שמרים, שמתחילים השמרים ללאת, הקיש הגזבר זקנה שבידו

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ה'

מוזכרים. ידועים. כדחנן צמתניתין, כך היו מציאים הקרבנות ממקומות ידועים, אילים ממואלב, כבשים מחזרון, עגלים משרון, גוזלות דהיינו תורים ובני יונה מהר המלך:

מוס למזבח שהוא לוקה מן התורה, מדכתיב צבעל מוס לא תקריבו, ואמרו צסיפרא, אין לא תקריבו חלא לא תקדישו. וכסס שהיו מציאים הסולת והיין והשמן ממקומות

גמרא – מנחות דף כט' ע"ב

אמר רבא שבעה אותיות צריכות שלשה זיונין ואלו הן שעטנ"ז ג"ץ אמר רב אשי חזינא להו לספרי דווקני דבי רב דחטרי להו לגגיה דחיי"ת ותלו ליה לכרעיה דה"י חטרי להו לגגיה דחיי"ת כלומר חי הוא ברומו של עולם ותלו ליה לכרעיה דה"י כדבעא מיניה רבי יהודה נשיאה מר' אמי מאי דכתיב בטחו ביי' עדי עד כי ביה יי' צור עולמים אמר ליה כל התולה בטחונו בהקב"ה הרי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא אמר ליה אנא הכי קא קשיא לי מאי שנא דכתיב ביה ולא כתיב יה כדרש ר' יהודה בר ר' אילעאי אלו שני עולמות שברא הקב"ה אחד בה"י ואחד ביו"ד ואיני יודע אם העולם הבא ביו"ד והעולם הזה בה"י אם העולם הזה ביו"ד והעולם הבא בה"י כשהוא אומר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם [הוי אומר העולם הזה בה"י והעולם הבא ביו"ד] ומפני מה נברא העולם הזה בה"י מפני שדומה לאבסדרה שכל הרוצה לצאת יצא ומ"ט תליא כרעיה דאי הדר בתשובה מעיילי ליה וליעייל בהך לא מסתייעא מילתא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ללצים הוא יליף ולענויים יתן חן בא לטהר מסייעין אותו בא לטמא פותחין לו ומ"ט אית ליה תאגא אמר הקב"ה אם חוזר [בן] אני קושר לו קשר מפני מה נברא העולם הבא ביו"ד מפני שצדיקים שבו מועטים ומפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפוף ראשיהם מפני מעשיהן שאינן דומין זה לזה:

רש"י על הגמרא

כרעיה דה"י – רגל הפנימי של ה"י תלוי באויר ואינו דבוק לגג: הוה לו מחסה – דהיינו הכי משמע על שצטחו ביי' עדי עד הוה להם ביה יי' מחסה אור מעוז לעולמים: אחת בה"י ואחת ביו"ד – חלק את שמו והטויף מכל אות ג' טיפין ומאותן טיפין נעשו מים ואש ואויר וכל העולם כולו וכן כתוב בספר יצירה: שדומה לאבסדרה – שפתוח מתחתיו: שכל הרואה ללאת – ממנו לתרבות

שלשה זיונין – ג' תגין קטנים בכל אחת צקין רגל השמאלית וכן צעין צראש רגל הפנימי וכן כולם ואותם ג' תגין אחד נוטה לימין ואחד נוטה לשמאל ואחד למעלה: שעטנ"ז ג' – והוא הדין לצדיק כפופה ולנון פשוטה: דווקני – שמדקדקים לעשות כתב מיושר: חטרי לגגיה דחית – לגגו של חית עושין למעלה כעין חוטר כזה כלומר הקב"ה חי שוכן ברומו של עולם חיי"ת היינו חי: ותלו

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ה'

אוחו – אלמא צעי סיוע: אית ליה תגא –
 לה"י כתר קטון צסוף גגו דה"י: מעשיהם אין
 דומין כו' – וכדודו של זה גדול משל זה
 משום הכי ראשיהם כפופים דמתצייק
 מחזירו:

רעה יולא: מעלין ליה – צפתח העליון בין
 רגל שצתוכו לגגו: ולעיילו צהך – פתח
 התחתון דנפיק ציה: לא מסתייעא מילתא –
 להבא ליטהר צעי סיוע מפני יכר הרע הלכך
 עבדי ליה סיוע פתח יתירה: הוא יליץ –
 (אותו) כלומר פתח לו להיות לץ: מסייעין

זוהר – ויקהל דף ריט' ע"א

תא חזי מה פתיב, מוצבא מקטר קטר. פיון דכתיב מוצבא, אמאי אקרי
 מקטר קטר. אלא בגין דנטלי מהאי אתר לאקטרא, פמה דעבד אהרן. תו,
 מוצבא אצטריו לאקטרא לקדשא ליה בהווא קטר, ועל דא מקטר קטר.
 תו, מקטר קטר, בתרגומו, לאקטרא קטר, דהא אסיר לאקטרא באתר
 אחרא קטר, בר ממוחתה. (נ"א ממתה דיום הכפורים):

תא חזי, האי מאן דינא רדיף אבתריה, אצטריו להאי קטר, ולאתבא קמי
 מאריה, דהא סיועא איהו לאסתלקא דיגין מניה, ובהאי ודאי מסתלקין
 מניה, אי הוא רגיל פהאי, לאדפרא תרין זמנין פיומא, בעפרא וברמשא,
 דכתיב קטר סמים פבקר בפקר וכתוב פין הערבים יקטרנה. ודא איהו
 קיומא דעלמא תרין, דכתיב, (שמות ל) קטר תמיד לפני יי לדורותיכם ודאי
 הוא קיומא דעלמא לתתא, וקיומא דעלמא לעילא:

בהווא אתר דלא אדפר בכל יומא עובדא דקטר, דיגין דלעילא שרין
 ביה, ומותנין סגיא ביה, ועמין אחרנין שלטין עליה. בגין דכתיב, קטר
 תמיד לפני יי. תמיד איהו קיימא לפני יי, יתיר מפל פולחנין אחרנין,
 חביבא איהו עובדא דקטר, דהוא יקיר וחביב קמי קודשא בריה הוא, יתיר
 מפל פולחנין ורעותין (נ"א ועובדין) דעלמא. ואף על גב דעלותא איהי מעלפייא
 מפלא, עובדא דקטר הוא יקיר וחביב קמי קודשא בריה הוא:

תא חזי, מה בין עלותא לעובדא דקטר. עלותא אתקינו לה באתר
 דקרבניו, דהו עבדי ישראל, וכל אינון קרבנין דהו עבדין ישראל, לאו
 אינון חשיבין פקטר. ותו מה בין האי להאי. אלא עלותא איהו תקונא
 לאתקנא מה דאצטריו, קטר עביד יתיר, מתקין וקשיר קשרין, ועביד
 נהירו יתיר מפלא. ומאן איהו דאעבר זוהמא ואידפי משפנא, וכלא אתנהיר
 ואתקן ואתקשר פחדא:

ועל דא בעינן לאקדמא עובדא דקטר לעלותא, בכל יומא ויומא,
 לאעפרא זוהמא מעלמא, דאיהו תקונא דכלא, בכל יומא ויומא. פגוונא
 דהווא קרבנא חביבא דאתרעי ביה קודשא בריה הוא:

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ה'

מִה פְּתִיב בְּמִשָּׁה (שמות ל) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה קַח לָךְ סַמִּים נְטָף וְגוֹ' אִף עַל
 גַּב דְּאוֹקְמוֹהָ, אֲבָל מֵאֵי שְׁנָא בְּעוֹבְדָא דָּא יִתִּיר מִכָּל מַה דְּאָמַר לִיהּ. אֲלָא
 קַח לָךְ, לְהִנְאָתָךְ וּלְתוֹעֵלְתָךְ. בְּגִין דְּכַד אֲתָתָא אֲתַדְפָּאת, הִנְאוּתָא דְּבַעֲלָה
 אִיהוּ. וְרָזָא דָּא קַח לָךְ סַמִּים, לְאַעְבְּרָא זוּהֵמָא, לְאַתְקִדְשָׁא אֲתָתָא בְּבַעֲלָה.
 זְכָאָה חוּלְקִיָּה (דף רי"ט ע"ב) דְּמִשָּׁה:

הלכה – הרמב"ם הלכות תפילה פרק ב'

(ה) ובשבתות ובימים טובים מתפלל שבע ברכות בכל תפלה ותפלה מארבע תפלות של
 אותו היום שלש ראשונות ושלש אחרונות וברכה אמצעית מעין אותו היום בשבתות
 חותמין בברכה אמצעית מקדש השבת וברגלים חותם בה מקדש ישראל והזמנים ואם
 היה שבת ויום טוב חותמים בה מקדש השבת וישראל והזמנים בראש השנה חותמין בה
 מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון ואם היה שבת חותם בה מלך על כל
 הארץ מקדש השבת וישראל ויום הזכרון:

(ו) במה דברים אמורים בתפלת ערבית ושחרית ומנחה אבל תפלת המוספין של ראש
 השנה מתפלל תשע ברכות שלש ראשונות ושלש אחרונות של כל יום ושלש אמצעיות
 ראשונה מן האמצעיות ענינה מלכיות שנייה זכרונות שלישית שופרות וחותרם בכל אחת
 מהן מעניינה:

לע"נ

זאב חיים בן שרה, משה דוד בן סולטנה סוזן מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סולטנה
 סוזן מלכה בת שמחה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.